U. B. BERGEN
1611.16
Ms. 1568 Ih

12

- F R A M. -
Mandag, 15. mai 1944.

17. mai.

1814 er det største årstallet i vår historie. Etter 500 år uten nasjonal selvstendighet våknet nordmennene det året til et nasjonalt liv. Over hele Norge var det en frihetsbegeistring og ellers en stemning som var preget av nasjonal stolthet. Vi hadde et vidunderlig land, og i 1814 våknet nordmennene til forståelse av at i dette landet kan bare nordmenn råde. Folket gikk i krig og satte livet inn i 1814. Tanken på Norges frihet fikk det til å ofre alt: Denne stemningen nådde sitt høydepunkt 17.mai. Den dagen ble Norges grunnlov underskrevet, og Eidsvoldsmennene sto samlet på Eidsvold og lovet hverandre: "Enig og tro til Dovre faller". Norge skal være fritt! "Reist er innen Norges enemerker Norges gamle kongestol, som Adelstener og Sverrer bekledde, og hvorfra de med visdom og kraft styrte gamle Norge," som professor Schweigård sa. Grunnloven sikret talefrihet, trykkefrihet, den inneholdt menneskets rettigheter. 17.mai ble for nordmennene hva 4.juli er for amerikanerne og 14.juli for franskmennene.

I dag fører vi kampen for å redde de verdiene som ble gitt oss i 1814. Vi kjemper for at Norge ikke må tilbake til nasjonal uselvstendighet, til trældom under et annet land. Folket vårt er i dag besjelet av den samme frihetsbegeistring som det var i 1814. Vi kjemper for de rettighetene grunnloven ga oss, for rettsikkerhet, tale- og trykkefrihet osv.. - Kampen er hård, den har alt kostet mange ofre, men tross alt fortsetter den til målet er nådd: NORGES FRIHET!

Samles så skal vårt Norge påny
som det seg hør og bør;
samles til ett i bygd og by
- og samles som aldri før.

Samlet skal Norge syne seg enn,
tone sitt flagg, sin rett.
Merket skal stå, og Norriges menn
skal fylke seg kring det tett.

Per Sivle.

ATTER EN GANG ---

Atter en gang har det nasistiske terrorvelde slått ned på hjemmefrontens menn, og 17 gode nordmenn er blitt henrettet. Atter en gang har nasismen vist sitt sanne ansikt. Tydligere kan det vel neppe gjøres. - De siste dødsdommer bærer bud til oss alle. De er som en appell om stadig fortsettelse av kampen mot tyranniet, mot vold og undertrykkelse for frihet, rettferd og fred, for en verden i fredelig samarbeide og toleranse. - Vi minnes disse 17 nordmenn, og vi gir dem løftet:

"Bak hver som gikk i døden,
står tusener igjen.
Står tusen andre samlet
i steil og naken tross.
Å, døde kamerater,
de kuer aldri oss."

HJEMMEFRONTEN. Det er ikke bare et munnhell at den norske folkekarakter bærer preg av sterk individualitet. Det er vel vårt folks edleste smykke og en garanti for vårt demokrati i fremtiden. I denne tiden har det vist seg at vi også kan stå sammen når det gjelder å redde enkeltindividets frihet til personlig utfoldelse. Det er mer dette vi står sammen om enn nasjonale æresbegreper og grensespørsmål, og nettopp derfor har tyskerne måtte en så dårlig grobunn for sin nasisme i Norge. Det er den enkeltes frihet kampen gjelder, en frihet som i seg selv innebærer respekten for andre menneskers samme frihet. Dette er det bånd som binder det norske folk sammen, og som i denne tiden skaper samfølelse og solidaritet. Vi har noe til felles, ikke det norske blod eller våpen eller nasjonale ære, men det krav på individets frihet som hver virkelig nordmann bærer i sitt hjerte. Denne samfølelsen har stått sin prøve. Best viste våre lærere og prester det, - de stod fast trass i nasistenes voldshandlinger og trussler. Deres front vaklet ikke, de visste hva de kjempet for og hva det var verd. Derfor seiret de og gav styrke og tro til alle nasjoner som hadde sin frihet å kjempe for. De har gitt oss andre visshet om at dersom vi er villige til å ta vaktholdet om Norges frihet når vår tur kommer, vil nasistene igjen stå maktesløse.

Noen fristes til å korte av på kravene til seg selv, fordi de mener at krigen snart er slutt. Hjemmefronten har før vært meget sterk. Nå trengs det ikke flere store ofre den korte tid som er igjen til befrielsen, sier de. Her er det vi alle må være på vakt. Nettopp i den ellevte time kan og må vi vente de verste angrep fra tyskernes og Quislingenes side. Nå er tiden inne til å mobilisere alle krefter i folket til den siste kraftige motstand som vil få avgjørende betydning for vårt folk. Er vi ikke til det ytterste på vakt nå, risikerer vi at landets ungdom blir brukt til det som ingen virkelig nordmann kan uthølde tanken på, og som ingen norske foreldre syns de kan overleve - vi risikerer at guttene blir satt inn i kampen mot våre allierte. Det står meget på spill, og den øyeblikkelige fare for disse unge guttene i AT, gjør at det bare er en vei å gå. Det gjelder ikke bare å få en slutt på den nasistiske organisasjon som AT er, nå gjelder det livet for vår ungdom.

Hver enkelt nordmann er i dag blitt tilstilt kravet om vakthold for landets ungdom. Her kreves en innsats av hver enkelt, alle må gjøre sitt arbeid på den felles front mot AT og fremfor alt ikke skape skjødesløs mistro til parolen, "Nordmenn! la oss stå sammen i det felles arbeid på å få stoppet den norske ungdom som ikke er oppmerksom på faren som truer fra AT, det er deres liv det gjelder!

"NORGE OG NORDEN" var titlen på en artikkel som ble offentliggjort i en navnløs fm. avis for en tid siden. Vi tillater oss her å gjengi artikkelen:

"Det er naturligvis for tiden ikke mulig i detalj å trekke opp retningslinjene for norsk utenrikspolitikk etter krigen. Dertil er det ennå for mange ukjente og usikre faktorer i regnestykket, både når det gjelder selve fredsoppgjøret, den nye internasjonale organisasjon og det fremtidige forhold mellom stormaktene. Enkelte ting synes imidlertid alt nå å være på det rene, f.eks. at Norge ikke kommer til å vende tilbake til den isolasjonistiske nøytralitetspolitikk fra før 1940. Likeledes må man forutse at Norge på en langt mer direkte måte enn før kommer til å stå i kontakt med etterkrigstidens ledende stormakter, U.S.A., Russland og det britiske samveldet. Og det er en selvsagt ting at vi av all vår kraft kommer til å delta i arbeidet for å bygge opp en mellomfolkelig rettsorden. Men hvilke omvekslinger som enn kan komme til å finne sted, så er det visse konstanter en kan regne med, og til dem hører de geografiske faktorer. Geografisk - som historisk - er Norge en del av Norden; det må vi ikke glemme for den kjennsgjerning at vi er en Nordsjøstat og

en Atlanterhavsstat. Vi vil ikke med dette gjøre oss til talsmann for en fastere sammennordisk regionalisme, for bestrepelser i retning av å skape en fastere sammensveiset nordisk blokk med større eller mindre fellesskap i utenriks- og militærpolitikk, økonomisk amalgasjon osv., tanker som under krigen særlig har funnet talsmenn i Sverige. Så vidt vi i all fall kan se i dag vil det neppe være praktisk politikk, av årsaker det her vil føre for langt å gå inn på.

Men samføring er en ting, samarbeid noe annet. Det er ganske klart at vi ikke kan melde oss ut av Norden. Vi er og blir knyttet til land som Sverige og Danmark med geografiske, historiske, økonomiske, kulturelle og språklige bånd. Uansett hvilken form det nye nasjonenes samfunn kommer til å få og uansett om egentlige regionale sammenslutninger kommer til å spille noen rolle eller ikke, er det innlysende at vi av praktiske grunner må finne en løsning på det nordiske problem, og etablere et godt forhold til våre nærmeste naboer.

A gå nærmere inn på forholdet til Finnland og Island i dag har liten hensikt. Finnlands skjebne og rolle i fremtidens Norden er, slik situasjonen ligger an, hyllet i en tåke av gåter og uvisshet, og så vel geografiske som andre grunner gjør at forholdet mellom Norge og Island har mindre realpolitisk betydning.

Det psykologiske grunnlag for forståelse mellom Norge og Danmark er det beste. De gamle friksjonsmomenter og den skuffelse som utviklingen i Danmark i den første tid etter 9.april vakte på enkelte hold i Norge, er fullstendige borte etter de senere tiders begivenheter. Den felles innsats og de felles prøvelser har - tross avsperring i rommet - ført de to folk nærmere hverandre enn noen gang siden 1814, i gjensidig beundring, i gjensidig medfølelse og i gjensidig tillit.

Betydelig mer problematisk er forholdet til Sverige. Det er neppe for meget sagt at hos en meget vesentlig del av det norske folk er stemningen overfor Sverige bitrere enn den har vært noen gang siden 1905. Det tjener ikke til noe å skjule det, og det er heller ikke noen grunn til å dekke over at enkelte sider ved svensk politikk under krigen har vært egnet til å skape alvorlig misstemning i Norge; det gjelder både ord og handlinger. At det når tiden kommer, må taes et oppgjør om disse ting, er klart. Det er nødvendig å rense luften ved å snakke åpent om tingene - og det kan vel også være at vi, når kortene blir lagt på bordet, vil kunne se med større forståelse på enkelte av de fenomener som i de siste år har forbitret våre følelser overfor (i all fall det offisielle Sverige). I mellomtiden er det viktig at vi ser så nøkternt på det svenske spørsmål som mulig og ikke lar en affektbetonet uvilje ta overhånd. Det er vår plikt ikke å stirre oss blinde på enkelte utslag av den svenske utenrikspolitikk, som vi finner har skadet norske interesser, men søker å danne oss et helhetsbillede av vårt nabolands situasjon i krigsårene, dets militærpolitiske isolerte og utsatte stilling, tyngden av det trykk og det dødelige alvor i de trussler det har vært utsatt for, dets handels- og forsyningspolitiske stilling i et "rom" som har vært beherskets av tyskerne osv.. Ville Norge ha stillet seg anderledes?

Vi skal heller ikke glemme det storstilte humanitære arbeid som er gjort for Norge - et konkret utslag av disse følelser. Norgeshjelpen har kunnet disponere større summer enn noen annen innsamling i Sverige. Finnlandshjelpen ikke unntatt, og det har gått en stadig strøm av mat, klær, medisiner osv.

Ingen kan heller være blind for hvilken praktisk betydning det har hatt i disse frihetskampene og den kvelende undertrykkelsens år at vi i øst har hatt landfast nøytralt territorium, og at svenskene ikke bare har tatt imot 20000 flyktninger, men også - tross trusler og påtrykk - har gitt norske myndigheter høve til å utøve sin virksomhet på svensk grunn (legasjonen og det arbeid som har vært knytet til den, flyktningkontoret,.

utdannelsen av norske politiavdelinger i svenske leire og til dels med svenske instruktører osv.). Det har ikke vært ringe aktiva for oss.

Dette er bare noen spredte trekk i bildet. Helt kan ikke regnskapet gjøres opp før etter krigen, både fordi vi først da får det fullstendige materiale til bedømmelse av det som er skjedd og fordi det ennå kan oppstå situasjoner hvor Sveriges holdning kan få avgjørende betydning. I alle tilfelle bør vi vokte oss for å gro fast i utelukkende negativ innstilling overfor Sverige. Vi har og kommer til å få en 1500 km.s grense til dette land, og det ligger like meget i vår som i Sveriges interesse å legge forholdene til rette for en harmonisk samliv på halvøya. Det betyr ikke at vi skal tie våre følelser i dette eller hint spørsmål ihjel. La oss snakke ut, som det høver seg mellom venner. Vi har rett til å kritisere. Men vi har også plikt til å søke å forstå."

BERGENSERE! Som kjent har Terboven stillet et større kvantum tobakk og brennevin til disposisjon for utdeling blant de som deltok i hjelpearbeidet etter ulykken 20.f.m. Terboven stiller til disposisjon---- Erdet tobakken og brennevinet som han i sin tid inndrog i Svolvær, Trond- og Drammen som nå så generøst blir "stillet til disposisjon" ? Bergensere, hent ikke Terbovens tyvekoster fra andre byer! Følg din samvittighet. - Gjør din plikt!

DE ALLIERTE stormakter Russland, England og Amerika har i fellesskap rettet en inntrengende advarsel til Ungarn, Romania, Bulgaria og Finnland om å bryte med Tyskland mens det ennå er tid. Disse land bidrar til å støtte den tyske krigsmaskin, og selv om de aldri kan fri seg fra ansvaret for å ha stått ved nasi-Tysklands side, så kan en hurtig avbryttelse formilde betingelsene ved overgivelsen, heter det i advarselen.

RUSSLAND. I 1941-42 tok det tyskerne 8 måneder å erobre Sevastopol. De hadde da 300.000 falne. Under et 3 dagers uhyre kraftig angrep gjenerobret russerne byen som hadde vært beleiret i 14 dager. Byttet russerne tok i Sevastopol har antatt store dimensjoner, og det ser ut til at tyskerne hadde gjort regning med atskillig lenger kamp. - Det tok den røde hær 5 uker for å rende Krim for tyskere, som hadde i alt 110.000 falne og fanger. - Tyskerne har gått til noen lokale angrep ved Tiraspolområdet som straks ble slått tilbake av den røde arme. For øvrig er det stille ved fronetene i øst.

ITALIA. Etter en forholdsvis stille tid, åpnet den 5. og 8. arme en bred offensiv mellom Cassino og vestkysten torsdag. Voldsom artilleriild og kraftige flyåtak gikk for angrepet. Terrenget hvor kampene pågår, byr på mange natrulige forsvarsstilkinger, og tyske ingeniørtropper har i lengere tid arbeidet med å utbygge disse. Brittene regner derfor med at de her vil møte den sterkeste motstand de har vært utsatt for. Søndag ble meldt at den 5. og 8. arme har hatt fremgang, og at byen Castel Forte er erobret.

BOMBEANGREPENE. Den allierte flyoffensiv holder fram med uforminsket kraft mot Vest-Tyskland, Nord-Frankrike, Belgia, Holland og Luxemburg. Kulelagerfabrikker og fabrikker for fremstilling av syntetisk olje og bensin samt jernbaneknutepunkter og andre nøkkelstillinger er hovedmålene. Både Italia, Ungarn og Tsjekkoslovakia har vært hjemsøkt av allierte fly fra baser i Italia. De alliertes tap av bombefly i årets første 4 måneder var 2.158. - Fredag fant et av krigens største luftslag sted fra Vest-Tyskland til Tsjekkoslovakia. Over 1.000 amerikanske bombefly eskortert av 1.000 jagere skulde bombe 5 fabrikker som fremstilte syntetisk brensel. Under innflyvingen ble flyene møtt av et meget sterkt jagerforsvar, der 1.000 jagere deltok. Disse klarte imidlertid ikke å hindre at angrepet ble gjennomført. 142 tyske jagere ble skutt ned på bekostning av 42 amerikanske bombefly og 10 jagere.